

ANNENİN DOĞUMU ALGILAMASININ DOĞUM SONU GÜVENLİK HİSSİNE
ETKİSİ*THE EFFECT OF MOTHERS' PERCEPTION OF BIRTH TO THEIR POSTNATAL SENSE OF
SECURITYYeşim AKSOY DERYA**, Çiğdem ERDEMOĞLU***, Zeliha ÖZŞAHİN***, Çiğdem
KARAKAYALI***

** Doç. Dr. İnönü Üniversitesi Sağlık
Bilimleri Fakültesi Ebelik Anabilim Dalı,
Malatya ORCID ID: [0000-0002-3140-
2286](https://orcid.org/0000-0002-3140-2286)

*** Araş. Gör. İnönü Üniversitesi Sağlık
Bilimleri Fakültesi Ebelik Anabilim Dalı,
Malatya ORCID ID: [0000-0001-5470-
2989](https://orcid.org/0000-0001-5470-2989)

**** Araş. Gör. İnönü Üniversitesi Sağlık
Bilimleri Fakültesi Ebelik Anabilim Dalı,
Malatya ORCID ID: [0000-0003-1906-
9537](https://orcid.org/0000-0003-1906-9537)

***** Araş. Gör. İnönü Üniversitesi Sağlık
Bilimleri Fakültesi Ebelik Anabilim Dalı,
Malatya ORCID ID: [0000-0002-5282-
973X](https://orcid.org/0000-0002-5282-973X)

Yazışma Adresi:

Çiğdem ERDEMOĞLU

E-Posta: cigdem.erdemoglu@inonu.edu.tr**Gönderim Tarihi :** 16 Temmuz 2019**Kabul Tarihi :** 20 Aralık 2019

*Bu araştırma 01-03 Aralık 2017 tarihlerinde Ankara Green Park Hotel' de gerçekleştirilen II. Uluslararası Gebelik Doğum ve Lohusalık Kongresi' nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

ÖZ

Amaç: Bu araştırma, annenin doğumu algılamasının doğum sonu güvenlik hissine etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Tanımlayıcı nitelikte planlanan bu araştırma Türkiye'nin doğusunda bulunan bir kamu hastanesinin lohusa servisinde yatan 317 lohusa üzerinde yürütülmüştür. Veriler, Kişisel Tanıtım Formu, Annenin Doğumu Algılaması Ölçeği (ADAÖ) ve Annelerin Doğum Sonu Güvenlik Hisleri Ölçeği (ADSGHÖ) aracılığı ile elde edilmiştir. İstatistiksel değerlendirmede; sayı, yüzde, ortalama, standart sapma ve pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Yaş ortalaması 27.43±3.85 olan gebelerin %36' sının üniversite mezunu olduğu, %78.2'sinin herhangi bir işte çalışmadığı ve %62.8'inin gelirinin giderine eşit olduğu saptanmıştır. Gebelerin %62.1'nin normal vajinal doğum yaptığı ve %63.4'ünün ise multigravida olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada ADAÖ toplam puan ortalamasının 73.05±12.52, ADSGHÖ toplam puan ortalamasının 55±7.93 olduğu belirlenmiştir. Gebelerin ADAÖ doğum anındaki deneyimler alt boyutu, doğumun ağrı dönemindeki deneyimler alt boyutu ve ADAÖ toplam puan ortalamaları ile ADSGHÖ toplam ve tüm alt boyut (güçlendirici davranış, genel iyilik, aile bağları, emzirme davranışı) puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan ilişki olduğu saptanmıştır (p<0.001; p<0.05).

Sonuçlar: Annenin doğumu olumlu yönde algılaması arttıkça doğum sonu güvenlik hissini de pozitif yönde etkilediği ve özellikle doğum anındaki ve doğumun ağrı dönemindeki pozitif algılama düzeyinin doğum sonu dönemdeki güçlendirici davranışı, genel iyilik halini, aile bağlarını, emzirme davranışını ve toplam güvenlik hissini arttırdığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anne; doğum sonu; güvenlik hissi; doğum algısı; ebe

ABSTRACT

Aim: We aimed to determine the effect of mother's birth perception on postpartum security feeling in this research.

Methods: This descriptive research was carried out on 317 pregnant women admitted to the outpatient clinic of a public hospital. The data were obtained by using Personal Information Form, Perception of Birth Scale (POBS) and Mothers Postnatal Sense of Security Scale (MPSS). In statistical evaluation; number, percentage, mean, standard deviation and pearson correlation analysis were used.

Results: 36% of the pregnant women with a mean age of 27.43±3.85 were university graduates, 78.2% of them were unemployed and 62.8% of them stated that their income was equal to the expenses. It was found that 62.1% of the pregnant women had normal vaginal delivery, 63.4% of them were multigravida. The mean total score of the POBS was 73.05±12.52 and the mean total score of the MPSS was 55±7.93. Statistically relationship were found between pregnant mean scores of POBS total, POBS delivery experience and labor experience subscales with MPSS total and MPSS all subscales mean scores (empowering behaviour, a sense of general well-being, a sense of affinity within the family and a sense of breastfeeding) (p<0.001; p<0.05).

Conclusions: As the positive birth perception of the mother increases, their feeling of postnatal sense of security is also positively affected and especially the level of positive perception during birth and labor pain increased their empowering behaviour, a sense of general well-being, a sense of affinity within the family, a sense of breastfeeding and total sense of security.

Key Words: Mother; postnatal; security feeling; birth perception; midwife

Atf için (How to cite): Aksoy Derya Y, Erdemoğlu Ç, Özşahin Z, Karakayalı Ç. Annenin Doğumu Algılamasının Doğum Sonu Güvenlik Hissine Etkisi. Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2019;2(3):88-95

GİRİŞ

Doğum, kadının anneliğe uyumunu ve sağlığını biyolojik, fiziksel, duygusal ve sosyal yönden etkileyen özel bir olgu olup anne ve diğer aile bireylerinin yaşamlarındaki en güzel deneyimlerden biridir (Fenwich et al. 2009; Karaçam ve Akyüz 2011; Nice 2016). Bu önemli deneyiminin kadının psikolojik sağlığı üzerinde oldukça önemli etkileri olduğu bildirilmektedir (Borg Cunen et al. 2014; Nice, 2016). Doğumun özellikle kadınlarda psikolojik uyum için kritik bir süreç olduğu ve ruh sağlığı sorunlarının gelişimine zemin hazırlayabileceği vurgulanmakta ve doğum algısı kavramına dikkat çekilmektedir (Ford and Ayers 2009; Borg Cunen et al. 2014; İşbir ve İnci, 2014; Nice, 2016).

Olumlu bir doğum algısı kadınlarda doğum korkusunu, doğum sürecini, doğumda analjezi, anestezi ve oksitosin kullanımını, müdahaleli vajinal doğum ve sezaryen doğum oranını azaltmaktadır. Ayrıca doğumda memnuniyeti arttırarak kadınların bebekleri ile daha güçlü ilişkiler kurmalarına ve gelecekteki doğum planlarının daha olumlu olmasına katkı sağlamaktadır (Ford and Ayers, 2009; Karaçam ve Akyüz, 2011; Uludağ ve Mete, 2014; Jafari et al. 2017). Buna karşın olumsuz doğum algısı, müdahaleli doğum (oksitosin indüksiyonu, epizyotomi ve amniyotomi), acil ve elektif sezaryen, postpartum depresyon, anne-bebek bağlanmasında gecikme, annelik rolüne uyum sağlamada zorluk, kısa ya da uzun dönem laktasyon sorunları gibi riskleri doğurmaktadır (Fenwich et al. 2009; Borg Cunen et al. 2014; İşbir ve İnci, 2014; Jafari et al. 2017; Ünsal Atan ve ark. 2018).

Doğum algısı özellikle doğum sonu dönemdeki kadının genel sağlık düzeyini etkileyebilmektedir (Uludağ ve Mete, 2014; Ünsal Atan ve ark. 2018). Bu nedenle kadının doğum sonu dönemde psikolojik sağlığının korunabilmesi için doğum sürecine yönelik anılarını olumlu algılaması veya doğum süreci ile ilgili olumlu duygular hissetmesi beklenmektedir (Ford and Ayers, 2009). Bu nedenle doğum sonu dönemde kadının artan yükü, stresi ve anksiyete düzeyi dikkate alınarak bu süreci yönetme becerisi desteklenmelidir (Kwist and Persson 2009; Persson et al. 2011; Güleşen ve Yıldız, 2013). Bu aşamada ebelerin anneye gerekli

bakım ve danışmanlığı sağlaması ve güçlendirici davranış kazanmalarını için onları desteklemesi gerekmektedir. Bu durum annenin doğum sonu dönemde kendini güvende hissetmesi açısından önemlidir (Sandelowski 1984; Geçkil ve ark. 2016; Werner-Bierwisch et al. 2018). Son yıllarda doğum sonu bakım kapsamında üzerinde durulan konulardan biri de, özellikle erken postpartum dönemde yeni anneler için bir güvenlik duygusunun nasıl sağlanabileceğidir (Kwist and Persson, 2009; Persson et al. 2011).

Güvenlik kavramı ile ilgili birçok tanım mevcuttur. Kaufmann güvenliği bir insan ihtiyacı ve insan değeri olarak tanımlamıştır (Melender and Lauri, 2002). Aynı zamanda güvenlik hissi kavramının gebelik, doğum ve doğum sonu dönem ile ilgili korkuların yönetimi için temel bir gereksinim olduğu ve üzerinde yoğunlaşılması gerektiği vurgulanmaktadır (Persson et al. 2011; Werner-Bierwisch et al. 2018). Melender ve Lauri (2002) gebelik ve doğum sırasındaki annelere yönelik güvenlik hissinin, antenatal bakım, sosyal destek, kontrol hissi, annelerin kendi tutumları ve eşinin desteği gibi birçok etkenle ilişkili olduğunu belirtmişlerdir (Melender and Lauri, 2002). Bu nedenle ebeveynlerin doğum sonu dönemdeki güvenlik hisleri ile ilişkili değişkenleri değerlendirmek oldukça önemlidir (Persson et al. 2007; Geçkil ve ark. 2016). Literatür incelendiğinde konu ile ilgili sınırlı sayıda araştırma olduğu görülmüştür. Persson ve Dykes (2009) yaptıkları çalışmada babaların doğum sonu ilk haftada bakıma katılmasının doğum sonu dönemde annelerin kendilerini fiziksel olarak iyi hissetmelerini ve güvenlik hissinin artmasını sağladığını ve ebeveynlerin bu dönemde güvenlik hislerinin artmasına bağlı olarak doğumu daha olumlu algıladığı bildirilmiştir.

Ayrıca literatürde doğum sonrası ilk hafta boyunca annelik deneyimi için güvenlik duygusunun büyük önem taşıdığı ve bu duygunun doğum sırasındaki olumlu fiziksel ve duygusal deneyimlerden etkilenebileceği belirtilmektedir (Persson et al. 2007; Kwist and Persson, 2009; Werner-Bierwisch et al. 2018). Bu açıdan değerlendirildiğinde, doğum algısının annelerdeki doğum sonu güvenlik hissini nasıl etkileyeceği konusu merak uyandırmaktadır.

Dolayısıyla bu araştırmada annenin doğum algısının doğum sonu güvenlik hissine etkisini değerlendirmek hedeflenmiştir.

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın Türü: Tanımlayıcı nitelikte olan bu araştırma annenin doğumu algılamasının doğum sonu güvenlik hissine etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirildi.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman: Araştırma Kasım 2017-Nisan 2018 tarihleri arasında Türkiye'nin doğusunda bulunan bir kamu hastanesinin lohusa servisinde yürütüldü.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme: Araştırmanın örneklemini araştırmaya katılmayı kabul eden ve alınma kriterlerini sağlayan 317 lohusa oluşturdu. Lohusalar ilgili evrenden olasılıksız rastlantısal örnekleme yöntemi ile seçildi.

Araştırmaya alınma kriterleri:

- Normal vajinal doğum veya plansız sezaryen doğum yapmış olması
- Gebeliğin yardımcı üreme teknikleri ile gerçekleşmemiş olması
- Doğum sonu ilk 72 saat içinde olması
- Miadında doğum yapmış olması (37 hafta ve üzeri)
- Anne ve yenidoğana ait herhangi bir komplikasyon olmaması

Veri Toplama Araçları: Veri toplama aracı olarak, Kişisel Tanıtım Formu, Annenin Doğumu Algılaması Ölçeği (ADAÖ) ve Annelerin Doğum Sonu Güvenlik Hisleri Ölçeği (ADSGHÖ) kullanılmıştır.

Kişisel Tanıtım Formu: Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri (yaş, eğitim durumu, gelir durumu vb.) ile bazı doğurganlık özelliklerini (gebelik sayısı, doğum sayısı, önceki doğum şekli vb.) belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan sorulardan oluşmaktadır.

Annenin Doğumu Algılaması Ölçeği (ADAÖ): Annenin Doğumu Algılama Ölçeği (ADAÖ) annelerin normal veya planlanmamış sezaryen doğumlarda yaşadıkları deneyimleri nasıl algıladıklarını değerlendiren bir araçtır. 1979 yılında Marut&Mercer tarafından 29 maddelik olarak geliştirilen ölçek, Fawcett ve Knauth tarafından 1996 yılında 25 maddelik ve 5 alt boyutlu likert tipi bir ölçek haline getirilmiştir. Ölçeğin Türkçe geçerlik güvenirlik çalışması Güngör ve Beji tarafından 2004 yılında yapılmıştır. Ölçekte her bir madde 1' den 5' e

kadar puanlanmaktadır. 1- hiç, 2- biraz, 3- orta, 4- çok, 5- çok fazla olarak değerlendirilmektedir. Ölçeğin 15-16-17-18-19 numaralı soruları olumsuz ifadeler içerdiği için bu sorularda puanlama ters yönlü olarak yapılmalıdır. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0.90 olarak bulunmuştur. Araştırmamızda ADAÖ Cronbach alfa değeri 0.80 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin alt boyutları; doğum anındaki deneyimler (madde; 3, 5, 6, 8, 15, 17, 18), doğumun ağrı dönemindeki deneyimler (madde; 1, 2, 4, 7, 9, 10, 16), doğum sonu (madde; 22,23,24,25), eşin katılımı (madde; 11,12,20,21) ve farkında olma (madde; 13,14,19) 'dır (Güngör ve Kızılkaya Beji 2007).

Annelerin Doğum Sonu Güvenlik Hisleri Ölçeği (ADSGHÖ): Perssson ve arkadaşları tarafından 2007 yılında geliştirilen Annelerin Doğum Sonu Güvenlik Hisleri Ölçeği (Mothers' Postnatal Sense of Security Scale (PPSS) 4' lü likert tipi (1-hiç katılmıyorum, 2-biraz katılıyorum, 3-oldukça çok katılıyorum, 4-tamamen katılıyorum) bir ölçektir. Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Geçkil ve arkadaşları tarafından 2016 yılında yapılan ölçek toplam 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin toplam Cronbach alfa değeri 0.84 olarak bulunmuştur. Araştırmamızda ADSGHÖ Cronbach alfa değeri 0.83 olarak belirlenmiştir. Ölçek güçlendirici davranış (madde; 1,2,3,4,5,6), genel iyilik (madde; 7,8,9,10,11) aileye bağlılık (madde; 12,13,14,15) ve emzirme (madde; 16,17,18) olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek puanlaması yapılırken 7, 8, 9 ve 11. maddeler ters çevrilmektedir. Ölçekten alınan puanlar 18-72 arasında değişmekte ve yüksek puan güvenlik hislerinin iyi olduğuna işaret etmektedir (Geçkil ve ark. 2016).

Verilerin Toplanması: Araştırma verileri belirtilen kurumda araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin toplanması için anne ve bebek için en uygun olan zaman dilimi dikkate alınmıştır. Hafta içi her gün yapılan görüşmeler ortalama 10-15 dakika sürmüştür.

Araştırmanın Değişkenleri

Bağımlı Değişken: Annelerin doğum sonu güvenlik hisleri puan ortalamaları ile doğum algısı puan ortalamaları

Bağımsız Değişken: Annenin doğum algısı ve katılımcıların bazı sosyo-demografik ve doğurganlık özellikleri (yaş, eğitim, meslek, aile tipi, toplam gebelik sayısı vb.)

İstatistiksel Analiz: Verilerin kodlanması ve değerlendirilmesi SPSS 17.0

paket programını kullanılarak bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir. İstatistiksel değerlendirmede; tanımlayıcı istatistikler, ortalama, standart sapma ve pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırmanın uygulandığı kurumdan yazılı izin ve İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan onay (Karar No: 2017/24-5) alınmıştır. Ayrıca, katılımcılar sözlü onam alınarak araştırmaya dahil edilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1'de katılımcıların tanıtıcı özelliklerinin dağılımı verilmiştir. Araştırmaya katılan annelerin yaş ortalaması 27.43 ± 3.85 olup, %36'sının üniversite mezunu olduğu, %78.2'sinin çalışmadığı ve %62.8'inin gelirinin giderine eşit olduğu ve %77.9'unun çekirdek aileye sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerinin Dağılımı (n=317)

Değişken	$\bar{X} \pm SS$	n	%
Yaş	27.43 ± 3.85		
Eğitim			
Okur-Yazar/İlkokul		41	12.9
Ortaokul		50	15.8
Lise		112	35.3
Üniversite		114	36.0
Çalışma Durumu			
Çalışmıyor		248	78.2
Çalışıyor		69	21.8
Ekonomik durum			
Düşük		8	2.5
Orta		199	62.8
Yüksek		110	34.7
Aile tipi			
Çekirdek		247	77.9
Geleneksel		70	22.1

Tablo 2'de katılımcıların obstetrik özelliklerinin dağılımı verilmiştir. Araştırmaya katılan annelerin %63.4'ünün multigravida olduğu, %81.1'inin gebeliğinin planlı olduğu, %62.1'nin vajinal doğum yaptığı, %32.8'inin doğumunu ebe tarafından yaptırıldığı ve %52.4'ünün erkek bebek sahibi olduğu saptanmıştır.

Tablo 3'te ADAÖ ve ADSGHÖ ölçeklerinden alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar ile araştırmaya katılan annelerin aldıkları en düşük ve en yüksek puanlar verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Doğurganlık Özelliklerinin Dağılımı (n=317)

Değişken	n	%
Gravida		
Primigravida	116	36.6
Multigravida	201	63.4
Gebeliğin Planlı Olma Durumu		
Planlı	257	81.1
Plansız	60	18.9
Doğum şekli		
Normal	197	62.1
Sezaryen	120	37.9
Doğumu Yaptıran Sağlık Personeli		
Ebe	104	32.8
Hekim	138	43.5
Ebe ve hekim	75	23.7
Bebeğin Cinsiyeti		
Kız	151	47.6
Erkek	166	52.4

Araştırmaya katılan annelerin ADAÖ' den aldıkları en düşük ve en yüksek puanların sırası ile 36-104, ADSGHÖ' den aldıkları en düşük ve en yüksek puanların sırası ile 28-67 olduğu saptanmıştır.

Tablo 3. ADAÖ ve ADSGHÖ Ölçeklerinden Alınabilecek En Düşük ve En Yüksek Puanlar ile Araştırmaya Katılan Annelerin Aldıkları En Düşük ve En Yüksek Puanlar

Ölçek	Alınabilecek Min-Max Puanlar	Alınan Min-Max Puanlar	$\bar{X} \pm SS$
ADAÖ	25-125	36-104	73.05 ± 12.52
ADSGHÖ	18-72	28-67	55.03 ± 7.93

Tablo 4'de ADAÖ ve ADSGHÖ ölçekleri puan ortalamaları arasındaki ilişki verilmiştir. Annelerin ADAÖ doğum anındaki deneyimler alt boyutu ile ADSGHÖ toplam ve alt boyutları arasındaki ilişki incelendiğinde; ADSGHÖ güçlendirici davranış alt boyutu ve ADSGHÖ toplam puanları arasında orta düzeyde, genel iyilik ve emzirme davranışı alt boyutları ile zayıf düzeyde, aile bağları alt boyutu ile çok zayıf düzeyde ilişki olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Annelerin ADAÖ doğumun ağrı dönemindeki deneyimler alt boyutu ile ADSGHÖ toplam ve alt boyutları arasındaki ilişki incelendiğinde; aile bağları alt boyutunda çok zayıf ilişki saptanırken diğer alt boyutların tamamında zayıf ilişki olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$).

Tablo 4. ADAÖ ve ADSGHÖ Ölçekleri Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki

	R ^β	ADSGHÖ				Toplam	
		Güçlendirici Davranış	Genel İyilik	Aile Bağları	Emzirme Davranışı		
ADAÖ	Doğum Anındaki Deneyimler	r	0.540	0.350	0.171	0.232	0.504
		p	0.000**	0.000**	0.002*	0.000**	0.000**
	Doğumun Ağrı Dönemindeki Deneyimler	r	0.315	0.301	0.177	0.343	0.414
		p	0.000**	0.000**	0.002*	0.000**	0.000**
	Eşin Katılımı	r	0.096	-0.034	0.195	0.111	0.147
		p	0.088	0.548	0.000**	0.049*	0.009*
	Doğum Sonu	r	0.285	0.059	0.555	0.248	0.455
		p	0.000**	0.297	0.000**	0.000**	0.000**
	Farkında Olma	r	0.130	0.286	0.039	0.133	0.206
		p	0.021*	0.000**	0.494	0.018*	0.000**
Toplam	r	0.481	0.322	0.380	0.357	0.589	
	p	0.000**	0.000**	0.000**	0.000**	0.000**	

^β Pearson Korelasyon

*p<0.05

**p<0.001

Annelerin ADAÖ doğumun ağrı Ayrıca ADAÖ toplam puan ortalaması ile ADSGHÖ toplam ve tüm alt boyutlar arasında orta düzeyde ilişki olduğu belirlenmiştir (p<0.001). Doğumun genel olarak pozitif algılanma düzeyi ve özellikle doğum anındaki ve doğumun ağrı dönemindeki pozitif algılama düzeyinin doğum sonu dönemdeki güçlendirici davranış, genel iyilik, aile bağları, emzirme davranışı ve toplam güvenlik hissini arttırdığı belirlenmiştir.

Ayrıca ADAÖ eşin katılımı alt boyut puan ortalaması ile ADSGHÖ aile bağları, emzirme davranışı ve ADSGHÖ toplam puan ortalamaları arasında pozitif yönde zayıf ilişki olduğu ve doğum anındaki eşin katılımının doğum sonu aile bağları, emzirme davranışı ve genel doğum sonu güvenlik hissini pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir (p<0.001; p<0.05).

ADAÖ doğum sonu alt boyut puan ortalaması ile ADSGHÖ güçlendirici davranış, aile bağları, emzirme davranışı ve ADSGHÖ toplam puan ortalamaları arasında pozitif yönde zayıf ilişki olduğu (p<0.001) ve doğum sonu dönemin olumlu algılanmasının yine doğum sonu dönemdeki güçlendirici davranış, aile bağları, emzirme davranışı ve genel doğum sonu güvenlik hissini pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir.

ADAÖ farkında olma alt boyut puan ortalaması ile ADSGHÖ güçlendirici davranış,

genel iyilik, emzirme davranışı ve ADSGHÖ toplam puan ortalamaları arasında pozitif yönde zayıf ilişki olduğu (p<0.001; p<0.05) ve doğuma yönelik farkındalık algısının doğum sonu dönemdeki güçlendirici davranış, genel iyilik, emzirme davranışı ve genel doğum sonu güvenlik hissini pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir.

TARTIŞMA

Araştırmamızda ADAÖ ve ADSGHÖ toplam puan ve alt boyutları puan ortalamaları arasındaki ilişki literatür bilgisi doğrultusunda tartışılmıştır.

Olumsuz bir doğum deneyimi gebenin kendini güçsüz hissetmesine, olumsuz ruhsal sağlığa neden olmaktadır (Uçar ve Gölbaşı 2015). Kadının doğum sonu dönemde ruh sağlığının korunabilmesi için zihninde doğumuna yönelik anıların olumlu olması ve doğumunu hatırladığında olumlu duygular hissetmesi beklenmektedir (Ford and Ayers 2009; İşbir ve İnci 2014). Olumsuz doğum deneyimi yaşayan kadınların doğumdan sonra öfkeli ve çok yoğun negatif duygulara sahip oldukları, kendilerinin ve ailelerine karşı kontrollerini kayb ettikleri ve kişilerarası ilişkilerde dengelerini yitirdikleri belirtilmektedir (Fenech and Thomson 2014). Olumsuz doğum deneyimi kadınlarda; istenmeyen gebelikler, postpartum depresyon,

posttravmatik stres bozukluğu, kürtaj, sonraki doğumlarda sezaryen olma isteği, cinsel disfonksiyon, anne-bebek bağlanmasında yetersizlik, laktasyon sorunları ve bebeği ihmal etme gibi sorunlara sebep olabilmektedir (Larkin et al. 2009; Yılmaz ve Başer 2017). Sonuç olarak; kadının doğum deneyimini pozitif algılaması doğum sonu süreci sorunsuz geçirmesine katkı sağlayacaktır.

Bu araştırmada ADAÖ toplam puan ortalaması 73.05 ± 12.52 olarak bulunmuştur. İlgili literatür incelendiğinde Yılmaz ve Nazik (2018) yaptıkları araştırmada ADAÖ toplam puan ortalamasının 72.86 ± 15.45 , Çıtak ve arkadaşlarının yapmış oldukları araştırmada (2019) ise 68.53 ± 14.46 olduğu belirlenmiştir. Coşar ve Demirci (2012) yaptıkları deneysel bir araştırmada ADAÖ toplam puan ortalamasını girişim yapılmayan grupta 70.60 ± 11.62 olduğunu saptayarak bulgumuzu destekler nitelikte sonuçlar elde etmişlerdir. Ayrıca, bu araştırmada ADSGHÖ toplam puan ortalamasının 55.03 ± 7.93 olduğu belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde annelerin doğum sonu güvenlik hislerini değerlendiren çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir (Persson et al. 2007; Persson and Dykes 2009). İlgili ölçeğin geliştirme çalışmasında Persson ve ark. (2007) ADSGHÖ toplam puan ortalamasını 56.3 ± 9.63 olarak belirlemiştir. Bu açıdan değerlendirildiğinde elde edilen bulgunun literatürle uyumlu olduğu görülmektedir.

Bu araştırmada ADAÖ doğum anı alt boyutu, doğumun ağrı dönemindeki deneyimler alt boyutu ve ADAÖ toplam puan ortalaması ile ADSGHÖ toplam ve tüm alt boyutlardaki puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan ilişki olduğu saptanmıştır ($p < 0.001$; $p < 0.05$, Tablo 4). Bu bulgu annenin doğumun ağrı dönemindeki deneyimlerinin ve doğumu hakkındaki genel algısının doğum sonu güvenlik hissini etkileyen önemli etkenler olduğunu göstermektedir. Doğumda ağrı algısı; doğum deneyimi, daha önce yaşanan ağrı deneyimi, ağrı ile baş edebilme yeteneği gibi birçok faktörden etkilenmektedir (Tektaş ve ark. 2017). Sekiz bin gebe ile yapılan bir çalışmada nulliparların %42'sinin doğum ağrısından korktuğu belirtilmiştir (Geissbuehler and Eberhard 2002). Mete ve ark. (2016) araştırmalarında doğum ağrısı puan ortalamasını 42.50 ± 5.76 olarak belirleyerek ülkemizde doğum ağrısının yüksek olduğunu bildirmişlerdir (Mete ve ark. 2016) ancak; ağrıya neden olan durumun birey için taşıdığı anlam ile ağrının süresi ağrı algısını ve ağrı toleransını

etkileyebilmektedir (Köksal ve Taşçı Duran 2013). Ağrı anneliğe adım atılmasını sağlayan doğum deneyiminin ayrılmaz bir bileşeni (Uçar ve Gölbaşı 2015) olduğundan pozitif algı yaratmaktadır. Duran ve Ünsal Atan (2011) araştırmalarında kadınların doğum ağrısı yaşamalarıyla bağlantılı olarak bebeğin değerini daha iyi anlama ve acı çekmenin annelik duygularını daha iyi hissettirdiğini belirlemesi araştırmamızı destekler niteliktedir.

Bu araştırmada ADAÖ eşin katılımı alt boyut puan ortalaması ile ADSGHÖ aile bağları, emzirme davranışı ve ADSGHÖ toplam puan ortalamaları arasında pozitif yönde zayıf ilişki olduğu ve doğum anındaki eşin katılımının doğum sonu aile bağları, emzirme davranışı ve genel doğum sonu güvenlik hissini pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir ($p < 0.001$; $p < 0.05$, Tablo 4). Kadınlar için eşlerin doğumda yararlılığı, yaptıkları uygulamalardan çok doğumda bulunarak sürece dahil olmaları ile ilişkilidir (Coşar ve Demirci 2012). He ve ark. (2015) eş katılımının doğumda kadınları güçlendirdiğini ve onlara psikolojik destek sağlayabileceğini belirtmiştir. Goiuri Alberdi ve ark. (2018) emzirmenin başlatılması ve sürdürülmesinde partner/eş desteğinin sürece olumlu katkısının evrensel olduğunu bildirmiştir. Güngör ve Kızılkaya Beji (2007) yaptığı araştırmada doğumda aktif rol alan babaların eşlerinin doğum anını, ağrı dönemini daha olumlu değerlendirdiği, doğumda yaşananların daha çok farkında olduğu ve ADAÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Bu açıdan değerlendirildiğinde elde edilen bulgunun literatürle uyumlu olduğu görülmektedir.

Bu araştırmada, ADAÖ doğum sonu alt boyut puan ortalaması ile ADSGHÖ güçlendirici davranış, aile bağları, emzirme davranışı ve ADSGHÖ toplam puan ortalamaları arasında pozitif yönde zayıf ilişki olduğu ($p < 0.001$, Tablo 4) belirlenmiştir. Doğum sonu döneme ilişkin olumlu algı arttıkça özellikle güçlendirici davranış, aile bağları ve emzirme davranışı hakkındaki güvenlik hissini artırması tamamen birbirini destekleyen bulgulardır. Literatürde de benzer şekilde, doğum sonu dönemin anneliğe geçişin yaşandığı, yeni rollerin ve sorumlulukların üstlenildiği, eş ve diğer aile üyeleri ile olan ilişkilerin yeniden düzenlendiği, aynı zamanda aile için çok olumlu, doyum sağlayan, aile bağlarının güçlendiği bir süreç olduğu vurgulanmaktadır (Güleşen ve Yıldız 2013; Geçkil ve ark. 2016). Elde edilen bulgu literatürle uyumludur.

Araştırmamızda ADAÖ farkında olma alt boyut puan ortalaması ile ADSGHÖ güçlendirici davranış, genel iyilik, emzirme davranışı ve ADSGHÖ toplam puan ortalamaları arasında pozitif yönde zayıf ilişki olduğu ($p<0.001$; $p<0.05$, Tablo 4) belirlenmiştir. Doğum algısı genel olarak, kadının kişilik özellikleri ve doğum deneyimine yüklediği anlamdan etkilenebilmektedir (İşbir ve İnci 2014). Literatürde annenin doğum deneyiminin beklediğinden farklı olması doğum algısını değiştirmektedir (Larkin et al. 2009). Literatürde doğuma yönelik farkındalık algısı ile ilgili çalışma bulunmaması ile birlikte bizim araştırmamızda doğumda farkındalık algısının doğum sonu dönemi olumlu etkilediği ifade edilebilir.

KAYNAKLAR

Alberdi G, O'Sullivan EJ, Scully H, Kelly N, Kincaid R, Murtagh R, et al. A Feasibility Study of a Multidimensional Breastfeeding Support Intervention in Ireland. *Midwifery*, 2018;58:86-92. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2017.12.018>.

Borg Cunen N, McNeill J, Murray K. A Systematic Review of Midwife-led Interventions to Address Post Partum Post-Traumatic Stress. *Midwifery* 2014;30:170-84. Doi:10.1016/j.midw.2013.09.003.

Coşar F, Demirci N. Lamaze Felsefesine Dayalı Doğuma Hazırlık Eğitiminin Doğum Algısı ve Doğuma Uyum Sürecine Etkisi. *S.D.Ü. Sağlık Enstitüsü Dergisi*, 2012;3(1):18-30.

Çıtak Bilgin N, Ak B, Ayhan F, Fatma Kocayigit F, Yorgun S, Topcuoglu MA. Effect of Childbirth Education on the Perceptions of Childbirth and Breastfeeding Self-Efficacy and the Obstetric Outcomes of Nulliparous Women. *Health Care for Women International* 2019:1-17. Doi: 10.1080/07399332.2019.1672171.

Duran ET, Ünsal Atan Ş. Kadınların Sezaryen/Vajinal Doğuma İlişkin Bakış Açılarının Kalitatif Analizi. *Genel Tıp Derg*, 2011;21(3):83-8.

Fenech G, Thomson G. Tormented by Ghosts From Their Past: A meta-Synthesis to Explore the Psychosocial Implications of a Traumatic Birth on Maternal Well-Being. *Midwifery*, 2014;30(2):185-93. <http://dx.doi.org/10.1016/j.midw.2013.12.004>.

Fenwick J, Gamble J, Nathan E, Bayes S, Hauck Y. Pre-and Postpartum Levels of Childbirth Fear and the Relationship to Birth Outcomes in a Cohort of Australian Women. *Journal of Clinical Nursing*, 2009; 18(5):667-77. Doi:10.1111/j.1365-2702.2008.02568.x.

Ford E, Ayers S. Stressful Events and Support During Birth: The Effect on Anxiety, Mood and Perceived Control. *J Anxiety Disord*, 2009;23(2):260-8. Doi:10.1016/j.janxdis.2008.07.009.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Annenin doğumu algılamasının doğum sonu güvenlik hissine etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada; annelerdeki doğum algı düzeyi ile doğum sonu güvenlik hissini iyi düzeyde olduğu ve annenin doğumu olumlu yönde algılama düzeyi arttıkça doğum sonu güvenlik hissini de pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir. Bu doğrultuda prenatal dönemde doğum sürecine yönelik olumsuz doğum algısı yaratabilecek risk faktörlerinin belirlenmesi ve etkin yönetimi, doğum sonu süreçte annelerin kendilerini güvende hissetmesine katkı sağlayacaktır.

Geçkil E, Koçak V, Altuntuğ K, Ege E. Annelerin Doğum Sonu Güvenlik Hisleri Ölçeği. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2016;19(4):233-42.

Geissbuehler V, Eberhard J. Fear of Childbirth During Pregnancy: A Study of More Than 8000 Pregnant Women. *J Psychosom Obstet Gynecol*, 2002;23(4):229-35. <https://doi.org/10.3109/01674820209074677>.

Güleşen A, Yıldız D. Erken Postpartum Dönemde Anne Bebek Bağlanmasının Kanıta Dayalı Uygulamalar ile İncelenmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin* 2013; 12(2):177-82. Doi: 10.5455/pmb1-1336130426.

Güngör İ, Kızılkaya Beji N. Effects of Fathers' Attendance to Labor and Delivery on the Experience of Childbirth in Turkey. *Western Journal of Nursing Research*, 2007; 29(2):213-31.

He HG, Vehviläinen-Julkunen K, Qian XF, Sapountzi-Krepia D, Gong Y, Wang W. Fathers' Feelings Related to Their Partners' Childbirth and Views on Their Presence During Labour and Childbirth: A Descriptive Quantitative Study. *J Nurs Interv*, 2015;21(2):71-9. Doi: 10.1111/jin.12339.

İşbir GG, İnci F. Travmatik Doğum ve Hemşirelik Yaklaşımları. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 2014;1(1):29-40.

Jafari E, Mohebbi P, Mazloomzadeh S. Factors Related to Women's Childbirth Satisfaction in Physiologic and Routine Childbirth Groups. *Iran J Nurs Midwifery Res*, 2017;22(3):219-24. Doi: 10.4103/1735-9066.208161.

Karaçam Z, Akyüz EÖ. Doğum Eyleminde Verilen Destekleyici Bakım ve Ebe/Hemşirenin Rolü. *İ.U.F.N. Hem. Derg*, 2011;19(1):45-53.

Köksal Ö, Taşçı Duran E. Doğum Ağrısına Kültürel Yaklaşım. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yükseköğretim Dergisi*, 2013;6(3):144-8.

- Kvist LJ, Persson EK.** Evaluation of Changes in Postnatal Care Using The "Parents' Postnatal Sense of Security" Instrument and an Assessment of the Instrument's Reliability and Validity. *BMC Pregnancy Childbirth*, 2009;9-35:1-10. Doi:10.1186/1471-2393-9-35.
- Larkin P, Begley CM, Devane D.** Women's Experiences of Labour and Birth: An Evolutionary Concept Analysis. *Midwifery*, 2009;25:49-59. Doi:10.1016/j.midw.2007.07.010.
- Melender HL, Lauri S.** Experiences of Security Associated with Pregnancy and Childbirth: A Study of Pregnant Women. *International Journal of Nursing Practice*, 2002; 8(6):289-96.
- Mete S, Çiçek Ö, Uludağ E.** Doğum Ağrısı ve Anksiyete Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 2016; 9(3):101-04.
- National Institute for Health and Clinical Excellence (NICE).** Antenatal and Postnatal Mental Health: The NICE Guideline on Clinical Management and Service Guidance. National Institute for Health and Clinical Excellence 2016, London.
- Persson EK, Dykes AK.** Parents Postnatal Sense of Security (PPSS): Development of the PPSS Instrument. *Scand J Caring Sci* 2007; 21(1):118-25. Doi:10.1016/j.midw.2007.08.001.
- Persson EK, Dykes AK.** Important Variables for Parents' Postnatal Sense of Security: Evaluating a New Swedish Instrument (The PPSS Instrument). *Midwifery*, 2009;25(4):449-60. Doi:10.1016/j.midw.2007.08.001.
- Persson EK, Fridlund B, Kvist LJ, Dykes AK.** Mothers' Sense of Security in the First Postnatal Week: Interview Study. *Journal of Advanced Nursing*, 2011;67(1):105-16. Doi: 10.1111/j.1365-2648.2010.05485.x.
- Sandelowski M.** Expectations for Childbirth Versus Actual Experiences: The Gap Widens. *MCN Am J Matern Child Nurs*, 1984;9(4):237-9.
- Tektaş E, Akay N, Mak A, Ay F.** Vajinal Doğumda Ağrının Azaltılmasına Yönelik Uygulanan Nonfarmakolojik Yöntemler ve Masajın Etkisi: 2000-2015 Yılları Tez Sonuçları *Journal of Health Science and Profession-HSP*, 2017; 4(1):64-70. Doi: 10.17681/hsp.285574.
- Uçar T, Gölbaşı Z.** Nedenleri ve Sonuçlarıyla Doğum Korkusu. *İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2015; 4(2):54-8.
- Uludağ E, Mete S.** Doğum Eyleminde Destekleyici Bakım. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi* 2014; 3(2):22-9.
- Ünsal Atan Ş, Ozturk R, Gulec Satir D, İldan Çalim S, Karaoz Weller B, Amanak K, et al.** Relation Between Mothers' Types of Labor, Birth Interventions, Birth Experiences and Postpartum Depression: A Multicentre Follow-up Study. *Sexual& Reproductive Healthcare*, 2018;18:13-8. Doi: 10.1016/j.srhc.2018.08.
- Werner-Bierwisch T, Pinkert C, Niessen K, Metzger S, Hellmers C.** Mothers' and Fathers' Sense of Security in the Context of Pregnancy, Childbirth and the Postnatal Period: An Integrative Literature Review. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 2018;4(18):473. Doi: 10.1186/s12884-018-2096-3.
- Yılmaz E, Nazik F.** Annelerin Doğumu Algılayışı ile Hemşirelik Bakımını Algılayışı Arasındaki İlişki. *Jinekoloji - Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi*, 2018;15(2):52-6.
- Yılmaz FA, Başer M.** Normal Doğumda Öğrenci Hemşireler ve Klinik Hemşireler Tarafından Verilen Bakımın Anne Memnuniyetine Etkisi. *ACU Sağlık Bil Derg*, 2017;(1):24-8.